

## Hoe gaat het toe in onze kerk? Liturgie voor 'vrumden'.

Straks is er een kerkdienst. Je staat voor je kledingkast, wat trek je aan? Maak je geen zorgen, kom gewoon in de kleren die bij jouw passen en waarbij je je prettig bij voelt. Dat is voor iedereen anders. De een viert het leven en de ander is in rouw om het verlies van een dierbare, weer een ander gaat na de dienst door voor een boswandeling. Het belangrijkste is dat je er bent en niet hoe je eruit ziet.

### Samenkomen

Er staat iemand bij de deur die je welkom heet, iemand uit de kerkenraad. Deze vrouw of man overhandigt je de orde van dienst een soort programmaboekje dat je door de kerkdienst heenleidt. Het wordt ook wel 'liturgie' genoemd. Liturgie komt uit het Grieks en betekent: dienst, vriendendienst, kerkelijke dienst.



Je hebt ook een liedboek nodig. Die liggen naast de deur in een kastje. . Daar kun je er één van pakken. Dan loop je door de kerkzaal in en zoek je een zitplaats. Alle zitplaatsen zijn vrij op enkele plaatsen na. Die herken je aan een liturgie op de stoelzitting. Je vindt een plek. Wat doe je in de tussentijd? Kijk gerust wat om je heen, geniet van het orgelspel of maak een praatje met je buurman of vrouw naast je. Een kerkdienst is immers ook een sociaal gebeuren.



Om tien uur steekt de persoon die bij de deur stond de kaarsen op tafel aan. Dat markeert het moment om stil te worden. In gedachten bereid je je voor op de komende dienst. De ouderling van dienst haalt nu de dominee op. Dat duurt even. In de consistorie ruimte zijn de dominee en een tweede ouderling en een diaken bijeen voor het consistoriegebed. De ouderling van dienst komt terug de kerk in samen met de dominee en andere leden. De dominee herken je aan een toga over zijn kleding. De tafel met kaarsen is voor het Avondmaal. Daarover straks meer.



De tweede ouderling gaat achter de lessenaar staan en doet enige zakelijke mededelingen en de aankondiging van het eerste lied. Voor dat lied gaat iedereen staan.



Tijdens het zingen van het lied geeft de ouderling van dienst de dominee een hand. Die handdruk symboliseert dat de dominee van de kerkenraad de leiding krijgt over de kerkdienst. De dominee gaat achter de lessenaar staan voor de groet en bemoediging naar de gemeente.

### **Groet en bemoediging**

De dominee begint met het uitspreken van een groet “De vrede van de Heer is met u allen”. De andere mensen in de kerk antwoorden met ‘zijn genade is met u!’. De voorganger gaat verder met ‘Onze hulp is in de Naam van de Heer, .....’ Veel mensen nemen dan een gebedshouding aan, met gevouwen handen, gesloten ogen en hun hoofd een beetje naar beneden. Het openingswoord is ontleend uit een Psalm. Daarna volgt een gebed en een lied. Dat lied zing je in samenzang.



Voordat je begint te zingen hoor je eerst de melodie. Die komt uit het orgel. De organist speelt altijd eerst de melodie voor. Daarmee helpt ze ons op weg om de melodie te pakken. Daarna begeleidt ze de samenzang van het lied. Je hoeft niet mee te zingen als je dat niet wilt of durft, maar het mag wel. Zingen verbindt en muziek biedt goede mogelijkheden om persoonlijke emoties te ontdekken en aan te raken.

## Kyrie-gebeden Glorialied

Nu volgt het Kyrië-gebed. Dat is een afkorting van Kyrie Eleison, een Griekse uitdrukking voor "Heb medelijden God!". De voorganger geeft in dit gebed woorden aan de pijn die we voelen door de mensen die in nood zijn en in je eigen bestaan.

In één adem gaan we door met het Gloria-lied. Kyrie-gebed en Gloria-lied vormen één geheel. Er zit geen ruimte tussen om er nog eens over na te denken. De kerk heeft er vertrouwen in dat je aan het goede adres bent. Je zingt over genade, barmhartigheid voor de noden van het leven. Hiermee eindigt het onderdeel *dienst van het samenkomen* en begint de *dienst van het woord*.

## Lezingen en preek



Zoals gezegd er begint nu een nieuw onderdeel van de viering; De Woorddienst. In dit onderdeel gaat aandacht uit naar de Bijbel. Elke zondag gaat die open. We lezen twee tekstdelen uit de Bijbel, eerst een tekstdeel uit wat in de kerk het Oude Testament genoemd wordt en daarna uit het Nieuwe Testament. Het Oude Testament zijn de teksten die we delen met het Jodendom. In het Nieuwe Testament staan de verhalen over Jezus en zijn eerste navolgers.

Tussen de lezingen is er samenzang.

Nu volgt de "preek". Dat is een spreekmoment van de dominee waarin hij de boodschap van de Bijbel probeert te vertalen naar het hier en nu. De preek duurt meestal een minuut of 15. Soms korter, soms ook iets langer.

In een protestantse kerk vormen het lezen uit de Bijbel en de uitleg het hart van de kerkdienst. Dat is terug te zien in de inrichting van een protestantse kerk. Ze zijn vaak nogal kaal en zonder opsmuk. De gedachte daarachter was dat je aandacht daarmee niet afleidt van Gods Woord. (Tegenwoordig krijgen ook protestanten wel een beetje gevoel voor ritueel en sfeer. Maar je ziet dat er altijd nog een verschil in inrichting is tussen katholieke kerken en protestantse godshuizen). Een dominee zegt aan het eind van zijn 'spreekbeurt' niet "Bedankt voor uw aandacht" maar "Amen" net als aan het eind van de gebeden. Het is een oud geloofswoord dat duidelijk maakt dat je een volgende stap gaat zetten.

Na de preek is er een meditatief orgelspel. Muziek raakt andere lagen van de ziel dan gesproken woorden. Ook is het fijn dat je even na kunt denken over wat er gezegd is. Dat hoeft niet het hele verhaal te zijn. Vaak is dat een zin of een gedachte die je raakte. Tijdens het orgelspel kun je daar dan nog even op kauwen.

## Gebeden, collecte en zegen

Nu volgt de dienst van het antwoord. Dit onderdeel symboliseert de praktijk van alle dag.



Wanneer je geluk hebt is er een Maaltijdviering of een Doop. Dat zijn twee bijzondere rituelen die sacramenten genoemd worden. Aan de Maaltijd van de Heer (die ook wel 'Avondmaal' of 'Heilig Avondmaal' genoemd worden) gaan brood en wijn rond.



Bij een doop sprenkelt de dominee een mens met water. Dit ritueel symboliseert je verbinding met Jezus

Als er geen Avondmaal of Doop is dan zing je na het muzikaal moment meestal weer een lied samen.

We naderen nu het einde van de dienst. Voordat we naar huis gaan zijn er de gebeden. Bijna altijd neemt de dominee die voor zijn rekening. In de gebeden tasten we onze wereld af op wat God daarin kan betekenen en hoe wij ons daarin bewegen. Vaak begint het met een dankgebed. Dan volgen een aantal 'voorbeden' (Een voorbede begint vaak met wij bidden U voor ...). Daarna volgt een stil gebed waarin iedereen zijn eigen hart kan volgen en tot slot bidden wij dan hardop met ons allen het 'Onze Vader' een gebed uit het Nieuwe Testament:

Onze Vader die in de hemelen zijt,  
uw naam worde geheiligd,  
uw koninkrijk kome,  
uw wil geschiede  
gelijk in de hemel also ook op de aarde.  
Geef ons heden ons dagelijks brood,  
en vergeef ons onze schulden  
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren,  
en leid ons niet in verzoeking  
maar verlos ons van de boze.  
Want van U is het koninkrijk  
en de kracht  
en de heerlijkheid  
tot in eeuwigheid.  
Amen



Bidden wordt bekrachtigd door daden. Daarom vindt er nu een collecte of inzameling plaats. Dit gebeurt in twee rondes. De eerste collecte is voor mensen in nood. Dat noemen we de diaconale collecte. De tweede is voor het kerkenwerk. Voordat de collectezakken rondgaan geeft een diaken een toelichting bij de collectes.

Na de collecte gaat iedereen staan voor het slotlied en de zegen. Nog een keer haal je diep adem en zing je samen als het even kan uitbundig voordat het echte werk, de dienst in de wereld begint.

### Zegen



De voorganger sluit de dienst af met een zegen. Die bestaat uit een handgebaar en een tekst: 'De Heer zegene en behoeude u, De Heer doe zijn aangezicht over u lichten, De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geven u vrede'. De gemeente beantwoordt de zegen, zingend met drie keer Amen. Het handgebaar is een soort handoplegging op afstand en is bedoeld als een rituele onderstreping van waar het in de viering om gaat, zoals een handdruk bij afscheid. Hiermee eindigt het laatste onderdeel van de viering, *dienst in de wereld*. Gezegend ga je weer naar huis.



De organist speelt nog een toegift als afrondend orgelspel. Het orgel is niet meer weg te denken als begeleidingsinstrument voor samen zingen, alle toonhoogtes (van laag tot hoog) van een orkest kun

je bereiken, met registers kun je strijkinstrumenten en blaasinstrumenten nabootsen en wat ook praktisch is, je hebt maar één musicus voor instrumentale muziek nodig. Protestantse kerken zijn gehecht aan het orgel voor samenzang. Maar het is niet zo dat een orgel het muzikale monopolie in een kerkdienst heeft. Net zo goed kan er piano of gitaarspel, trompet- of saxofoonmuziek klinken.

### **En dan is er koffie**



Strikt genomen hoort het niet meer tot de kerkdienst. Na de zegen kun je direct naar huis. Er zijn mensen die dat doen en er zijn mensen die nog even blijven voor koffiedrinken (of thee of fris). Dat is een heel geroezemoes van mensen die bijkletsen of nog even iets willen bespreken. Dat is zeker een sociaal gebeuren. Soms wordt er ook wel een gedachte uitgewisseld over een lied, een gebed of de preek.